

Lärarhandledning

En ö i havet

Annika Thor

Ämne:

Svenska och svenska som andraspråk

Årskurs:

7-9

Antal lektioner:

8-12

Om handledningarna:

Till boken *En ö i havet* finns förutom denna lärarhandledning en **elevhandledning**. Elevhandledningen kan eleverna arbeta med på egen hand eller tillsammans med andra. Vill man kan också elevhandledningen vara grund för ett gemensamt klassarbete med boken.

I denna lärarhandledning presenteras kort boken och författaren. Därefter ges förslag på hur *En ö i havet* kan introduceras, en plan för gemensam läsning och en avslutande gemensam klassuppgift.

Handledningarna är gjorda av Jenny Edvardsson, www.jennyedvardsson.se

Centralt innehåll

Svenska 7–9

- ▶ Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang.
- ▶ Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.
- ▶ Skönlitteratur för ungdomar och vuxna från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Skönlitteratur som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor. Lyrik, dramatik, sagor och myter.

Svenska som andraspråk 7–9

- ▶ Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang.
- ▶ Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.
- ▶ Skönlitteratur, lyrik, dramatik, sagor och myter från olika tider och skilda delar av världen. Skönlitteratur som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.

Boken

Boken handlar om systrarna Steffi och Nelli som är tolv respektive sju år gamla. För att komma bort från andra världskriget som pågår i Europa skickas de från hemlandet Österrike till en ö i Göteborgs skärgård. De tror att de ska få komma till ett paradys, men möts istället av en karg verklighet. Steffi hamnar hos en familj och Nelli hos en annan. I boken får man följa syskonens vardag och försök att smälta in i den svenska miljön.

En ö i havet är första delen i en serie om fyra delar.

Författaren

Annika Thor är författare, dramaturg och kulturskribent. Hon debuterade som författare 1996 med *En ö i havet*. Sedan dess har hon gett ut flera böcker för barn och unga. Hennes böcker handlar ofta om människor i utsatta situationer.

Inför läsningen

För att förbereda eleverna på läsningen kan du som pedagog få eleverna att bekanta sig med boken och bokens teman.

1. Fråga vad eleverna vet om andra världskriget. Skriv upp allas tankar på tavlan.
2. Visa Österrike på en karta och fundera tillsammans över hur man i slutet av 1930-talet kunde ta sig från Wien till Göteborg.
3. Undersök omslaget. Vad föreställer det? Vilka ledtrådar om handlingen får eleverna från det?
4. Sist kan eleverna på egen hand få fundera över följande frågor. Varför flyr man från sitt land? Hur är det att komma till ett nytt land där man inte ens kan språket? Hur blir man bemött i ett nytt land, tror du? De kan sedan få dela med sig av svaren till sin bordsgranne. Innan ni påbörjar läsningen kan du lyfta frågorna i helklass.

Under läsningen

Läsningen kan genomföras i klassrummet, som tyst individuell läsning eller genom högläsning av läraren och/eller eleverna. Den kan också vara en del av en läsläxa som eleverna får läsa hemma under veckan. Då boken lyfter många viktiga och intressanta frågor är det viktigt att stanna upp i texten och samtala om det lästa.

En modell som kan passa att använda är Aidan Chambers modell för boksamtal. Den utgår från elevernas läsning och det som de reagerat för. Modellen kan sammanfattas med fem grundfrågor:

1. Vad är det du gillar i/med texten?
2. Vad är det du ogillar i/med texten?
3. Vilka frågetecken har du?
4. Vilka mönster ser du?
5. Vilka kopplingar gör du?

Första frågan handlar om sådant som eleverna tycker om i boken.

Andra frågan handlar om sådant som de inte tycker om.

Tredje frågan fokuserar på sådant som eleverna inte förstår eller behöver hjälp med att få förtydligt. Det kan vara ett ord i texten eller ett avsnitt som de upplever som svårläst.

Mönster handlar om att se sådant som upprepar sig i texten. Det kan vara vissa ord, händelser eller teman (exempelvis utanförskap eller vänskap).

Kopplingar kan eleverna göra till sig själva (det här har jag också varit med om ...), till andra texter (denna händelse påminner om den i ...) eller till omvärlden (många människor tvingas fly från sina hemländer även idag).

För att stötta eleverna kan man utgå från ett läsprotokoll som eleverna kontinuerligt fyller i (se nedan). Ett digitalt sådant kan enkelt tas fram i exempelvis Google Dokument.

Gillar	Ogillar	Frågetecken	Mönster	Kopplingar

Under och efter läsningen kan eleverna få fundera över frågorna. De skriver ner sina tankar. Anteckningarna har de med sig till klassrummet när det är dags att samtala om boken. För att alla elever ska komma till tals är det bra att dela in klassen i grupper om cirka 5 elever/grupp. Eleverna delar med sig av det de reagerat på. De lyssnar på varandra, ställer följdfrågor och diskuterar det lästa. Här kommer ett förslag på hur läsningen kan organiseras.

Samtal 1:

Kring kapitlen "Det nya landet", "Sjösjuk", "Världens ände", "Steffis nya rum", "Första brevet"

Samtal 2:

"Nelli är rädd", "Baddräkterna", "Porcelainshunden", "Farbror Evert", "Amerika", "Vera"

Samtal 3:

"Väckelsemöte", "Gamla böcker", "Första skoldagen", "Presenten", "Bråket med Britta", "En tjuv", "Omröstningen"

Samtal 4:

"Den avklippta flätan", "Fotograferingen", "I affären", "Källaren", "Jag vill åka hem!", "Påskelden"

Samtal 5:

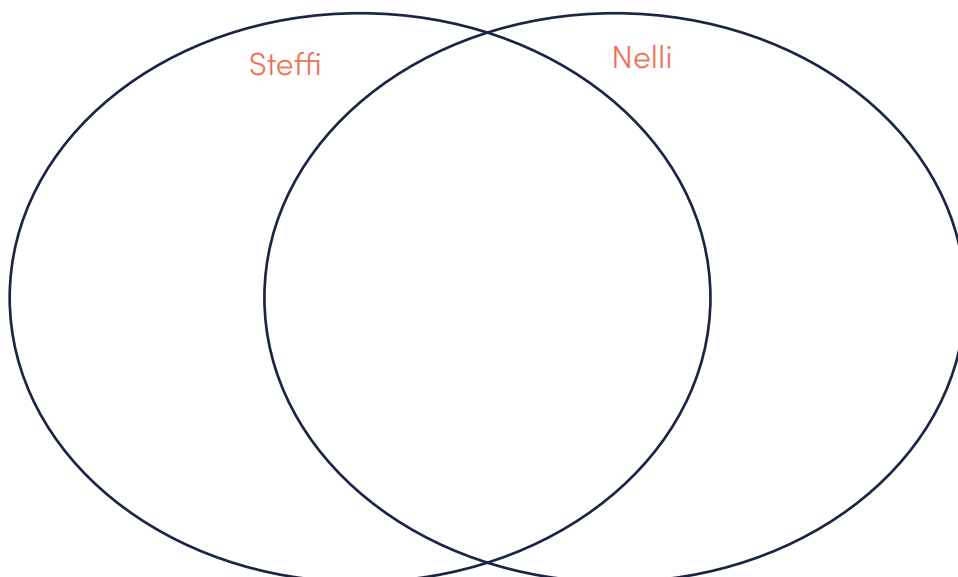
"Drömmen om läroverket", "Kriget kommer närmare", "Farligt fiske", "Cykelträning", "Elakheter", "Skolavslutningen"

Samtal 6:

"Sommargästerna", "Ingen människa är en ö", "Slagsmålet", "På rymmen", "Min tös", "En ö i havet"

Efter läsningen

I boken får eleverna läsa om de två syskonen Steffi och Nelli. Som avslutande uppgift kan eleverna få jämföra de två syskonen med varandra. Vilka likheter och skillnader finns det mellan dem? Eleverna kan ta hjälp av ett venndiagram:

I det kan de föra in de likheter och skillnader som de hittat i texten. Venndiagrammet kan sedan vara ett stöd för eleverna när de skriver en jämförelse.

Jämförelsen kan inledas med följande meningar:

Jag ska jämföra sysstrarna Steffi och Nelli. De är karaktärer i boken En ö i havet. Steffi är...

Elevhandledning

En ö i havet

Annika Thor

Boken

Detta är en bok om systerarna Steffi och Nelli som är tolv respektive sju år gamla. De flyr från Österrike under andra världskriget och kommer till en ö utanför Göteborg i Sverige. De tror att de ska få komma till ett paradys, men det blir inte alls som de drömt om. Steffi hamnar hos en familj och Nelli hos en annan. I boken får man följa syskonens vardag och deras försök att passa in i samhället.

En ö i havet är första delen i en serie. Det finns sammanlagt fyra delar.

Författaren

Annika Thor är författare. *En ö i havet* är hennes första bok och den skrevs redan år 1996. Sedan dess har Annika gett ut flera böcker för barn och unga. Hennes böcker handlar ofta om människor som hamnar i svåra situationer.

Textfrågor ?

Till denna bok finns det frågor till de olika kapitlen. Innan du börjar läsa ett kapitel är det bra att läsa igenom frågorna så att du vet vad de handlar om. Som du kommer att märka är det olika typer av frågor. Några är rena faktafrågor, där svaren hittas i texten. Andra är frågor där du själv behöver dra slutsatser och läsa mellan raderna. Det finns också frågor där du får fundera över vad du själv tycker.

Det nya landet (sida 5–8)

1. Vad får du veta om Nelli och Steffi?
2. Hur tror du att du skulle ha reagerat om du hade varit tvungen att fly från ditt hemland och lämna dina föräldrar?

Sjösjuk (sida 9–11)

1. Vad betyder ordet sjösjuk?
2. Var tror du att Steffi och Nelli är på väg?

Världens ände (sida 12–16)

1. Varför tror du att syskonen Steffi och Nelli får bo hos olika familjer?
2. Kapitlet heter Världens ände. Varför tror du att kapitlet fått detta namn?

Steffis nya rum (sida 17–20)

1. På sidan 18 står det "en vanlig familj". Vad är en vanlig familj, tycker du?

Första bruset (sida 21–23)

1. Nelli skriver två olika brev till sina föräldrar. Vad skiljer breven åt? Varför skriver hon om sitt brev, tror du?

Nelli är rädd (sida 24–28)

1. Vad är Nelli rädd för?
2. Finns det något som du är rädd för?

Baddräkten (sida 29–31)

1. Vilka är John och Elsa?
2. Varför vill inte Steffi bada?
3. Hur hade du känt dig om du fått en sådan baddräkt som Nelli fick?

Porslinshunden (sida 32–35)

1. Steffi tar en porslinshund från tant Alma. Varför tar hon den, tror du?
2. Är Steffi en tjuv?

Farbror Evert (sida 36–37)

1. Vem är farbror Evert?

Amerika (sida 38–40)

1. Flickorna pratar om Amerika. Varför gör de det?
2. Varför blir flickorna ovänner?

Vera (sida 41–42)

1. Steffi får ett brev från sin pappa. Vad står det i det?

Väckelsemöte (sida 43–46)

1. Vad är ett väckelsemöte för något?
2. Tant Alma säger på sidan 45: "Nu är ni väl glada ... Nu när ni mött Jesus och blivit frälsta". Vad menar hon med det?
3. Vad är söndagsskola för något?

Gamla böcker (sida 47–48)

1. Vad är en folkskola för något?
2. På sida 48 står det: "Trasiga böcker och fula gamla baddräkter duger åt ett flyktingbarn. Om tant Märta hade haft ett eget barn skulle hon säkert köpt nya böcker". Tror du det är så?

Första skoldagen (sida 49–52)

1. Hur är Steffis första skoldag?
2. Vilka likheter och skillnader finns mellan din egen skola och den som Steffi går på?
3. Vad tycker du om Sylvias sätt att välkomna Steffi?

Presenten (sida 53–56)

1. Steffi får en present av klasskompisen Svante. Hon blir inte så glad över presenten. Vad beror det på?

Bråket med Britta (sida 57–60)

1. Varför bråkar Britta och Steffi?

En tjuv (sida 61–65)

1. När Britta följer med Steffi hem hittar hon porslinshunden som Steffi tagit. Berätta vad som händer.

Omröstningen (sida 66–67)

1. Vera blir framröstad som Lucia. Hur reagerar Sylvia på det?
2. Finns det någon i din klass som är den som bestämmer, så som Sylvia gör i Steffis klass?

Den avklippta flätan (sida 68–72)

1. På sidan 70 står det: "Hon måste ha svängt med flätan, så att den kom åt mitt ljus. Eller Barbros, säger Sylvia". Tror du att det stämmer?
2. Steffi får nya brev från sina föräldrar. Vad skriver de denna gång?

Fotografering (sida 73–75)

1. Steffi blir arg när Nelli talar svenska. Vad beror det på, tror du?

I affären (sida 76–78)

1. Det blir tydligt att handlaren inte tycker om och inte litar på Steffi. Ge exempel som visar på detta.

Kälken (sida 79–83)

1. Vad får Steffi i julklapp?

Jag vill åka hem! (sida 84–88)

1. Steffi får brev från sina föräldrar och denna gång ber hennes pappa henne om hjälp.
2. Vad behöver han hjälp med?
3. Blir det som han hoppas?

Påskelden (sida 89–91)

1. I detta kapitel får man reda på att man tänder påskeldar. Det kan sägas vara en sed precis som att tända en eld på valborgsmässoafton. Vilka seder har du och din familj?

Drömmen om läroverket (sida 92–95)

1. Steffi har framtidsdrömmar. Hon vill bli läkare. Varför vill hon det, tror du?
2. Vad vill du bli när du blir stor?

Kriget kommer närmare (sida 96–99)

1. Kriget påverkar samhället där Steffi och Nelli bor. Kan du ge något exempel på detta?

Farligt fiske (sida 100–102)

1. Vad är en mina för något?
2. Kriget påverkar Steffis nya familj på olika sätt. Ge några exempel.

Cykelträning (sida 103–105)

1. Steffi bestämmer sig för att lära sig cykla. Hur gör hon? Och hur går det för henne?

Elakheter (sida 106–109)

1. Vera hjälpte Steffi att lära sig cykla men på skolan hånar hon Steffi. Varför gör hon det tror du?
2. Sylvia och flera andra i klassen är taskiga mot Steffi.
  - a. Hur skulle du ha gjort om du varit med i Sylvias grupp?
  - b. Hade händelsen kunnat ske på din skola idag? Varför, varför inte?
3. Har du någon gång varit med om att någon varit dum mot dig på din skola? Vad hände då?

Skolavslutning (sida 110–112)

1. Steffi blir uppropad under skolavslutningen. Varför det?
2. Många av byborna hyr ut sina hus till sommargäster. Varför gör de det, tror du?

Sommargästerna (sida 113–115)

1. Vad är det för sommargäster som ska bo i Steffis hus under sommaren?
2. Vad är det bästa med sommargästerna, enligt Steffi?

Ingen människa är en ö (sida 116–118)

1. Sommargästerna son, Sven, läser upp ett stycke ur en bok för Steffi. Stycket är följande: "Ingen människa är en ö, hel och fullständig i sig; varje människa är ett stycke av fastlandet, en del av det hela ..." (sida 117). Vad betyder detta stycke?

Slagsmålet (sida 119–122)

1. Steffi tycker mycket om hundar. Gillar du djur?
2. En dag blir det slagsmål utanför affären. Vad är det som händer?
3. Vera sitter en bit bort men gör ingenting. Vad hade du gjort om du sett slagsmålet?
4. Varför vågar inte Steffi gå tillbaka hem?

På rymmen (sida 123–126)

1. Har du någon gång känt att du velat rymma?
2. Steffi berättar om hunden som hon hade i Wien. Vad hände med den?

Min tös (sida 127–129)

1. När tant Märta kommer med Vera och Steffi till affären säger mannen: "Jag antar att flickan är här för att be om ursäkt." (sida 128). Vad tror du att pojken Ragnar har berättat för sin pappa?
2. Tant Märta kallar Steffi "Min tös!" (sida 129). Vad tror du Steffi känner när hon får höra det?

En ö i havet (sida 130–132)

1. Steffi ska få börja på läroverket. Vad tror du det är som fått tant Märta och farbror Evert att ändra sig?
2. Var ska Steffi bo när hon börjar skolan?
3. Vad tycker du om bokens slut? Slutar boken som du hade önskat?
4. Vill du läsa fortsättningen på boken?

Skriv en insändare

Boken *En ö i havet* utspelar sig under slutet av 1930-talet och början av 1940-talet. Då hade inte alla barn möjlighet att gå i skolan även om de ville. Många barn fick sluta skolan i 13-årsåldern. Än idag finns det barn som i vissa delar av världen inte får eller kan gå i skola, närmare bestämt 258 miljoner barn ([unicef.se/fakta/utbildning](https://www.unicef.se/fakta/utbildning)).

I denna uppgift ska du skriva en insändare där du med stöd i Barnkonventionen, [unicef.se/barnkonventionen/las-texten#kort-version](https://www.unicef.se/barnkonventionen/las-texten#kort-version), argumenterar för att alla barn ska få gå i skolan. Försök även hitta exempel från boken *En ö i havet* som kan stärka din argumentation.

1. Börja med att samla argument. Skriv ner dem. Gå exempelvis till denna sida för att hitta argument, [unicef.se/fakta/utbildning](https://www.unicef.se/fakta/utbildning)
2. Kan det finnas några motargument? Vilka? Skriv ner dem.
3. Finns det något i boken som kan användas i din insändare? Vad?
4. Bestäm dig nu för hur din insändare ska se ut, var de olika argumenten och eventuella motargument ska läggas in.
5. Skriv din insändare.
6. Avsluta med att skriva en rubrik som för fram din åsikt.
7. Skriv under din insändare med ditt namn eller en signatur.

Gör reklam för boken

Du har nu läst boken. Din uppgift blir att få andra att vilja läsa boken genom att göra någon form av reklam. Du kan exempelvis göra genom att hålla ett kort tal, skapa en annons eller spela in en boktipstrailer.

Väljer du att skapa en annons kan du använda papper och penna eller digitala verktyg som exempelvis Google Dokument, www.canva.com eller Postermywall. En boktipstrailer kan du exempelvis skapa i iMovie.